AUTOINSTRUIREA – FORMĂ DE MANIFESTARE A ACTIVISMULUI COGNITIV AL STUDENȚILOR

Mihai PAIU, Tatiana REPIDA, Carolina ȚURCANU

Tineretul de astăzi trăieşte într-o societate a cunoaşterii, o societate a învățării. O societate a cunoaşterii aşteaptă din partea sistemului de învățământ o „deschidere față de totalitatea surselor şi mijloacelor lumii contemporane, deci ale progresului şi viitorului" [10, p.163].

O societate bazată tot mai mult pe cunoaştere devine tot mai mult

dependent de procesul învățării, devine o societate a învățării, o societate a instruirii, o societate extrem de instruită [3].

În strânsă legătură cu evoluțiile care au loc, se constată, totodată, după cum menționează I.Cerghit [1, p.25-26], o accentuare a nevoii și a dorinței de a învăța mai mult și pe cont propriu, cu efort autonom. E preferat un stil axat pe trebuința de înnoire continuă a propriei cunoașteri printr-un efort personal neîncetat, efort care deschide perspectiva dezvoltării aptitudinii de a învăța singur, de instruire autonomă, independentă. Astfel de sisteme de autodidaxie (autoinstruire) vor câștiga în extensiune, deoarece însușirea pe această cale a cunoștințelor răspunde mai bine unor motivații interioare de formare și de autodepășire, de autodesăvârșire, fiecare individ având posibilitatea să-și cultiveze și să-și pună mai bine în valoare propriile capacități și aptitudini. Mergând pe această cale individul are posibilități mari să devină autorul propriului progres intelectual, cultural și profesional, să joace un rol pe cât se poate de activ în dezvoltarea propriilor facultăți cognitive, a propriei formări.

În *Lexicon pedagogic* [9, p.31], referitor la termenul „auto-instruire" citim: parte integrantă a autoeducației, care se referă mai ales la îmbogățirea cunoștințelor și pregătirea intelectuală independentă. Presupune un impuls motivațional, dar și însușirea unor instrumente ale muncii intelectuale independente. Modalitățile de auto-instruire variază în raport cu fiecare domeniu de cunoaștere, totuși există anumite tehnici generale de autoinstruire: depistarea informațiilor necesare, consemnarea și sistematizarea acesteia, prelucrarea, utilizarea acesteia în rezolvarea unor sarcini de învățare, autocontrolul pe parcurs și altele. Internetul oferă astăzi cele mai noi și mai multe posibilități de autoinstruire.

Autoinstruirea (autodidaxia) este abordată fie ca o finalitate a acțiunii instructiv-educative, fie ca dimensiune a educației permanente, fie ca un obiectiv al educației intelectuale [6, p.64].

E.Joița afirmă că studiile de didactică până în prezent nu abordează încă explicit acest aspect ca o caracteristică a procesului de învățământ, ci ca scop, normă de atins, efect al considerării elevului și ca „subiect al instruirii". Ea tratează procesul de învățământ ca factor al formării pentru autoinstruire, care, la rândul său, poate contribui la realizarea calitativă a procesului de învățământ. Asta dacă se

meditează la evoluția raportului instruire – autoinstruire.

S.Cristea [2, p.172] abordează autoinstruirea și autoînvățarea în contextul autoeducației.

Autoinstruirea este una din formele principale de manifestare a activismului cognitiv, un proces complex şi anevoios nu numai în timpul studiilor universitare, dar în general pe parcursul întregii vieți conştiente a fiecărui om. La întrebarea *De ce?* se poate răspunde în felul următor: *Deoarece activitatea de autoinstruire necesită eforturi mari; capacitatea de a-și organiza timpul personal, concentrarea atenției asupra problemei formulate, sfera motivațională bine dezvoltată, controlul permanent și autoperfecționarea*.

În esență activitatea de autoinstruire presupune manifestarea din partea studentului a activismului cognitiv și creativ pe parcursul studiilor în școala superioară. El se manifestă nu numai în organizarea activității studenților la orele de curs, seminare, lucrări practice, dar și în percepția materiei de studiu, prelucrarea intrinsecă, conștientizarea și formarea aprecierii personale a disciplinei predate.

Psihologia cognitivă și mai ales metacognitivă, constituie fundamentul teoretic și metodologic al autoinstruirii, asta pentru că atrage atenția asupra rolului subiectului în cunoaștere, în conștientizarea ei, prin apelul la autocontrol, autoapreciere și autoperfecționare a propriei cogniții. Metacogniția se definește ca fiind cunoștințele pe care le are un individ despre funcționarea propriului său sistem cognitiv și care pot optimiza funcționarea acestuia.

Pentru J.Delacour, citat de D.Sălăvăstru, metacogniția este ,,capacitatea de a-și reprezenta propria activitate cognitiv de a-și evalua mijloacele și rezultatele, de a o ajusta diferitor tipuri de probleme sau de situații prin alegerea deliberată a unor strategii și reguli, și mai ales de a stabili caracterul adevărat sau fals al unor reprezentări" [8, p.64].

În sens pedagogic, metacogniția nu face decât să aprofundeze, să explice principiul ,,elevul să devină în mod real subiect al educației depășind faza inițială de obiect al ei" [5]. E.Joiță menționează că referințele metodologice sunt construite mai mult pe efectele activizării elevilor, pe aspectele autocunoașterii și autoeducației decât pe mecanismele intrinseci corelate cu cele semnalate de cogniție. Or, trebuie conștientizate, influențate/autoinfluențate tocmai modurile de

procesare a informației, mecanismele de prelucrare mintală de către elev însuși, concomitent sau ulterior cunoașterii independente, active.

Trebuie menționat faptul că autoinstruirea este o dimensiune destul de importantă în devenirea, afirmarea personalității, îndeosebi în pregătirea profesională a tineretului studios. Studenții universitari care se află în procesul de formare profesională inițială trebuie neapărat să se pătrundă de necesitatea autoinstruirii. Numai participând la activitatea de autoinstruire ai posibilitatea să-ți formezi competența de autoinstruire, care, în viziunea cercetătoarei M.Dordea [4], include:

- subcompetența de autoapreciere a strategiei personalizate de autoinstruire;
- subcompetența de realizare/implementare a acestei strategii;
- subcompetența de autoevaluare a rezultatelor autoinstruirii și a procesului în ansamblu.

Putem afirma cu certitudine că modulul „Psihopedagogia învățării independente", elaborat de lectorul universitar Svetlana Semionov, implementat la specialitatea Psihopedagogie și care se înscrie în demersul educației centrate pe student la nivel de competențe, vizează competența „a învăța să înveți". Iar „a învăța să înveți" în mod independent și autoreglat reprezintă scopul major al acestui curs [7, p.14].

Referinţe:

1. CERGHIT, I. *Sisteme de instruire alternative și complementare. Structuri, stiluri și strategii.* Ed. a II-a. Iași: Polirom, 2008.
2. CRISTEA, S. *Dicționar enciclopedic de pedagogie.* Vol.I. București: Didactica Publishing House, 2015.
3. DELOROS, J. (coord.) *Comoara lăuntrică. Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XXI-lea.* Iași: Polirom, 2000.
4. DORDEA, M. Diagnosticarea generală a competenței de autoinstruire a studenților din Academia Forțelor Terestre. În: *Anuarul Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu*". Sibiu: Editura Academiei Forțelor Terestre „Nicolae Bălcescu", 2004.
5. JOIȚĂ, E. *Educația cognitivă. Fundamente. Metodologie.* Iași: Polirom, 2002.
6. JOIȚĂ, E. *Eficiența instruirii. Fundamente pentru o didactică praxiologică.* București: Editura Didactică și Pedagogică, 1988.
7. *Psihopedagogie*. Curricula, Chișinău, 2009.
8. SĂLĂVĂSTRU, D. *Psihologia educației.* Iași: Polirom, 2004.
9. ȘTEFAN, M. *Lexicon pedagogic.* București: Aramis, 2006.

10. VĂDEANU, I. *Educaţia la frontiera dintre milenii*. Bucureşti: Editura Politică, 1988.

Articolul a fost realizat în cadrul proiectului instituţional **15.817.06.23F *Concepţia şi metodologia de realizare a conexiunii şi continuităţii între şi intra cicluri de învăţământ superior din perspectiva cadrului calificărilor şi clasificatorului de ocupaţii.***